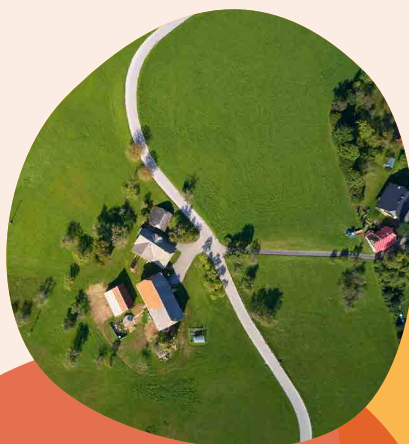

**DRUŠTVO ZA RAZVOJ
SLOVENSKEGA PODEŽELJA**

6. SFRP SLOVENSKI SLOVENIAN
PODEŽELSKI RURAL
PARLAMENT PARLIAMENT

Stanovanjska
in bivanjska
problematika

Turizem na
podeželju

Dostopnost
storitev na
podeželju

Podeželski mozaiki:

KOROŠKA

Podeželski mozaiki: Koroška

Zbirka Podeželski mozaiki

Od oktobra do novembra 2025 so na Gorenjskem, Goriškem, v Jugovzhodni Sloveniji, na Koroškem, v Osrednji Sloveniji, Podravju, Pomurju, na Primorskem in Notranjskem ter v Savinjski in Zasavju potekala regijska srečanja. Na njih so deležniki razpravljali o priložnostih in izzivih podeželja v svojih lokalnih okoljih. Pregled stanja na posameznem območju in ugotovitve posvetov smo strnili v zbirko, ki jo sestavlja devet regijskih mozaikov.

© 2026, Društvo za razvoj slovenskega podeželja

Uredila: Špela Stanonik

Pri zasnovi in izvedbi regijskega srečanja so sodelovali: prof. dr. Irma Slavič Potočnik, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za geografijo; mag. Tomaž Cunder, dr. Jani Kozina, ZRCSAZU, dr. Boštjan Kerbler, Urbanistični inštitut RS, viš. pred. Klemen Kotnik, Fakulteta za varstvo okolja in Ana Pisar Čivčič, Regionalna razvojna agencija za Koroško, Jasmin Pungartnik, RRA Koroška d.o.o.; Klavdija Fišer, LAS Mislinjske in Dravske doline 2027; Viktorija Barbič, LAS Mežiške doline; Julija Marošek, Novna d.o.o. in LAS Mežiške doline

Vsebinska zasnova: Vesna Erhart

Fotografije: Tomo Jeseničnik

Kartografija: Nejc Bobovnik, Tim Gregorčič, Miha Brvar

Zasnova infografike: Miha Brvar, Monja Šebela Blatnik, Manja Jakopič

Jezikovni pregled: Poučevanje in inštruiranje, Irena Hodnik s.p.

Oblikovanje, prelom in priprava za tisk: JAdesign – Alenka Planinc Kuhar s.p.

Izdajatelj: Društvo za razvoj slovenskega podeželja

Leto izida: Dol pri Ljubljani, 2026

Izdaja: 1. izdaja

Format spletne izdaje: PDF

Spletna lokacija: <http://www.drustvo-podezelje.si/>

Pripravo podeželskih mozaikov sta finančno podprla Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter HUD sklad Univerze v Ljubljani.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 293814787

ISBN 978-961-97609-1-8 (PDF)

*»Potreba po krepitvi
identitete Koroške in
obravnava obmejnosti
kot razvojne priložnosti.«*

*»Koordinacija v regiji za
preseganje parcialnosti.«*

Vloga Društva za razvoj slovenskega podeželja pri razvoju podeželja

ROMAN MEDVED

Društvo za razvoj slovenskega podeželja že več kot dve desetletji pomembno soustvarja prostor sodelovanja, povezovanja in skupnega razmisleka o prihodnosti slovenskega podeželja. Nastalo je iz potrebe po močnejšem glasu ljudi in organizacij, ki živijo in delujejo na podeželju, ter iz zavedanja, da razvoj ne nastaja sam od sebe, temveč je rezultat usklajenega dela, znanja in vizije. V tem času je društvo preraslo v prepoznavno nacionalno mrežo, ki povezuje lokalne akcijske skupine, strokovnjake, institucije in posameznike, ki jim je skupen cilj trajnosten in uravnotežen razvoj podeželskih območij. Vloga društva presega zgolj povezovanje, saj deluje kot most med lokalnim okoljem in državnimi ter evropskimi politikami. S prenosom znanja, izmenjavo dobrih praks ter aktivnim sodelovanjem pri oblikovanju razvojnih usmeritev prispeva k temu, da glas podeželja ostaja slišan in upoštevan. Pomemben del delovanja predstavlja tudi organizacija strokovnih dogodkov, izobraževanj in razprav, kjer se srečujejo različni pogledi in izkušnje, kar pogloblja razumevanje razvojnih izzivov in odpira nove priložnosti za sodelovanje. Slovenski podeželski parlament je eden ključnih izrazov tega poslanstva. V okviru že 6. slovenskega podeželskega parlamenta smo in bomo skupaj z lokalnimi deležniki odpirali ključna vprašanja razvoja podeželja, izmenjevali izkušnje ter iskali rešitve za izzive, ki so skupni različnim podeželskim okoljem. Ob pogledu na prehojeno pot je jasno, da je društvo pomembno prispevalo k večji povezanosti, prepoznavnosti in razvojnemu napredku slovenskega podeželja. Hkrati pa ostajamo usmerjeni v prihodnost, kjer bodo izzivi zahtevali še več inovativnosti, prilagodljivosti in poguma, predvsem pa ohranjanje skupnega cilja – živahnega, odpornega in vključujočega slovenskega podeželja.

Spoštovani!

Namen podeželskih parlamentov je krepiti glas podeželskih skupnosti ter jim omogočiti učinkovitejše sodelovanje pri reševanju izzivov lokalnega okolja in oblikovanju razvojnih usmeritev. Podeželski parlamenti predstavljajo prostor povezovanja javnega, zasebnega in civilnega sektorja ter spodbujajo sodelovanje za trajnostni razvoj. Šesti slovenski podeželski parlament je rezultat večletnih priprav in devetih regijskih srečanj v letu 2025, ki so zbrala predloge, izzive in potrebe lokalnih okolij ter jih prenesla v nacionalno razpravo kot podlago za skupne, utemeljene rešitve razvoja podeželja. Obravnavan je bil širok nabor izzivov, od lokalne samooskrbe, konfliktov na podeželju, storitev, stanovanjske problematike, demografije, vloge mladih in žensk, do turizma in kulturne dediščine. Pomembno vlogo pri tem imajo lokalne akcijske skupine (LAS-i) kot raznolike podeželske mreže, ki povezujejo več kot 2300 članov in že desetletje izvajajo razvoj, ki ga vodi skupnost (LEADER/CLLD), ter naslavlja ključne izzive in potenciale podeželja. Pod okriljem Društva za razvoj slovenskega podeželja, ob sodelovanju vseh LAS-ov, raziskovalcev, stroke in lokalnih skupnosti, vam je uspelo povezati raznolike deležnike. Lokalnim prebivalcem, kmetom, podjetnikom in društvom ste omogočili izmenjavo mnenj, znanj ter predstavitev svojih potreb, s čimer parlament krepi odprt dialog med prebivalci in odločevalci ter spodbuja občutek soustvarjanja razvojnih politik. Generacijska prenova postaja ključni strateški izziv za zagotavljanje dolgoročne konkurenčnosti, prehranske varnosti in vitalnosti podeželja, izzivi pa so vedno bolj več sektorski, kar zahteva tesno usklajenost različnih politik ter iskanje sinergij. Zato Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano podpira slovenski podeželski parlament kot pomembno platformo, ki združuje različne glasove s terena, povezuje sektorje ter omogoča oblikovanje premišljenih predlogov za razvojne politike, ki so bolj pravične, izvedljive in odporne na prihodnje izzive.

Ljubljana, junij 2026

Mateja Čalušič

ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Kako so nastajali podeželski mozaiki?

IRMA POTOČNIK SLAVIČ IN TOMAŽ CUNDER

Potrebe zahtevajo javno komunikacijo. Prebivalci podeželja, razvojniki in odločevalci ter raziskovalci soglašajo, da se sodobno slovensko podeželje sooča s čedalje večjo dvojnostjo:

- na eni strani z intenzivnimi in zgoščenimi pritiski na dostopnem podeželju, z novimi okoliščinami, ki jih prinašajo digitalizacija, deglobalizacija, prebivalstvena in socialna preobrazba, s privlačnostmi, ki generirajo povečano povpraševanje po podeželskih virih ter
- na drugi strani s procesi in učinki odseljevanja, manjše gospodarske moči, pospešenega staranja prebivalstva, izgubljanja osnovnih storitev in posledično povečano neprivlačnostjo podeželja.

V takšnih razmerah se nakazuje potreba po javni komunikaciji med akterji, prepoznanimi deležniki, raziskovalci in zainteresiranimi javnostmi, kar je možno udeležati s t. im. podeželskimi parlamenti. Tako smo skupaj razmišljali o krovnih tematiki (prebivalstvene in socialne spremembe), razpravljali v vključujočih fokusnih skupinah (kaj, kdo, kje, kako, zakaj), o formatu (najprej regijska srečanja, da prepoznamo dejanske potrebe na »terenu«, nato nacionalno srečanje) in ciljih.

Od dogodka k procesu. Ko smo novembra 2024 razmišljali, kakšen naj bo 6. Slovenski podeželski parlament, se je iz možganske nevihte članov Društva za razvoj slovenskega podeželja v Domu na Svetini razvila pomembna odločitev: naš cilj ne bo le izvedba enkratnega dogodka. Priprava na 6. Slovenski podeželski parlament je zato zasnovana kot razvojni proces, temelječ na pristopu od spodaj navzgor, saj s celovitim in mrežnim vključevanjem relevantnih deležnikov in akterjev v lokalnih in regionalnih podeželskih okoljih in skupnostih, sooblikujemo inovativen, ciljno naravnani, medgeneracijsko usklajen trajnostni razvoj slovenskega podeželja. V organizacijskem smislu smo se naslonili na mrežo lokalnih akcijskih skupin, ki so se povezale v devet »regij«. Le-te so skupaj prepoznale 3-4 fokusne tematike, določile format dogodka (uvodni razmislek in poldnevna delavnica z več tematskimi omizji) in izpostavile regionalne poudarke pri izbranih tematikah.

Skupaj zmoremo. Zaradi čedalje večjih razvojnih neskladij na podeželju, ki jih hkrati vzrokujejo in tudi generirajo prebivalstvene in socialne spremembe, zaznavamo zmanjšano participacijo prebivalcev podeželja in javno izraženo nemoč podeželanov. S procesom participativnega podeželskega parlamenta želimo okrepiti komunikacijo med akterji in deležniki na podeželju, razvojniki na podeželju, oblikovalci politik in odločevalci ter raziskovalci podeželja (tudi s pomočjo HUD sklada Univerze v Ljubljani: le-ta podpira projekte, ki rešujejo pereče družbene izzive, in

potekajo v sodelovanju s ciljnimi skupinami in drugimi neakadetskimi deležniki). Tako smo skupaj sooblikovali angažiran, ciljno usmerjen in vključujoč proces, ki je preko devetih regijskih srečanj potekal od marca do novembra 2025, ter se nadaljuje z aktivnostmi, ki bodo rezultirale v 6. Slovenski podeželski parlament (junija 2026) in se bo nadgrajeval tudi v prihodnje.

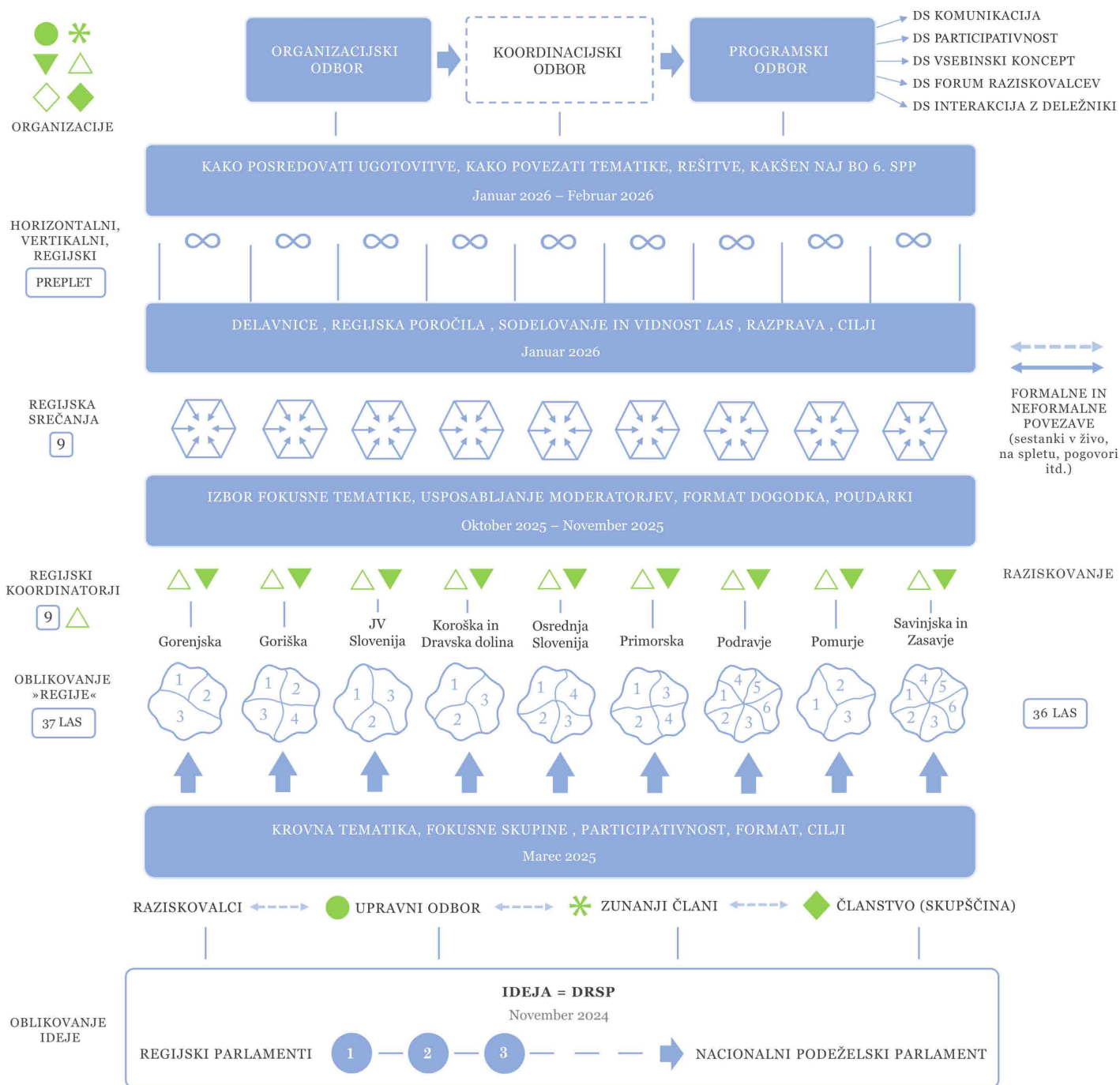
Medsebojno opolnomočenje. Dodana vrednost vključujočega razvojnega procesa je v dejstvu, da (ne)formalno omogočamo več vrst učenja, ki pripomorejo k večjemu družbenemu učinku našega razvojnega prizadevanja. Raznovrstni deležniki in akterji, projektni partnerji, lokalni prebivalci, raziskovalci ipd. so z aktivnim učenjem kontinuirano vključeni v proces. Različne aktivnosti spodbujajo vzajemno učenje med udeleženci, z aktivnim vključevanjem ustanov pa tudi organizacijsko učenje kot proces ustvarjanja, ohranjanja in prenosa znanja znotraj organizacije, pa tudi izven organizacije v povezavi z njenimi funkcijami in načinom dela. Podeželska območja (skupaj z akterji, aktivnostmi in ustanovami) na lokalni in regionalni ravni sodelujejo pri izkustvenem učenju kot procesu učenja skozi izkušnjo, ki ga lahko v procesu 6. Slovenskega podeželskega parlamenta opredelimo kot »učenje z razmišljanjem o delovanju«. Vsi, ki so bili vključeni v procese učenja, so se udeležili usposabljanja, kontinuirano so potekali pogovori med regijskimi koordinatorji in raziskovalci. Otipljivi rezultati so: delavnice, regijska srečanja, povečana vidnost in sodelovanje med lokalnimi akcijskimi skupinami, udeleženci so se aktivno vključili v razprave, artikulirali so razvojne cilje, h katerim stremijo.

Podeželska mreža. V procesu priprave na 6. Slovenski podeželski parlament smo prepoznavali, komunicirali in ozaveščali o inovativnih in primernih rešitvah za prepoznane probleme in ovire slovenskega podeželja. Sledil je naslednji sklop vprašanj: kako posredovati ugotovitve, kako povezati tematike, katere rešitve so primerne za raznolika podeželska območja in skupnosti, kakšen naj bo slovenski podeželski parlament? V procesu priprave smo prepoznali številne posameznike in organizacije, ki jih povezuje organizacijski in programski odbor koordinirano vključujeta v naslednjo fazo, tj. dvodnevno srečanje v Ilirski Bistrici.

Pričujoči **podeželski mozaiki** so hkrati osebna izkaznica, zgoščen čebelnjak predstav, želja, idej, potreb in ciljev podeželskih »regij« v Sloveniji. Bogato gradivo je s pristopom od spodaj navzgor oblikovala raznolika podeželska mreža, ki je v razvojnem procesu sodelovala, se medsebojno učila in opolnomočila. Na ta način javno komunicira z akterji in deležniki, pripravljalci politik in odločevalci, razvojniki in raziskovalci ter drugimi zainteresiranimi javnostmi na podeželju in v celotni slovenski družbi.

PROCES PRIPRAVE NA SLOVENSKI PODEŽELSKI PARLAMENT

Koroška

Koroška spada med manjše slovenske regije. Je dežela treh dolin, kjer se stikajo Mežiška, Dravska in Mislinjska dolina ter dežela mogočnih pogorij – Pohorja, Karavank in Savinjskih Alp. Vključuje 12 samoupravnih lokalnih skupnosti. Ena od značilnosti Koroške je njena obmejna lega. Na severu v dolžini 100 km meji z Avstrijo, na vzhodu s Podravsko, na jugozahodu pa s Savinjsko regijo. Regija je pretežno podeželska in bogata z naravnimi lepotami. Zaradi svoje majhnosti in razpršenosti naselij ima posebno identiteto. Tukaj se prepletajo tradicionalne kmetijske dejavnosti, gozdarstvo in sodoben razvoj. Hkrati ponuja številne priložnosti za razvoj: od ekološkega kmetovanja in trajnostnega turizma do krepitve lokalnih verig z osredotočenostjo na večjo samooskrbo, trajnostno mobilnost in skrb za naravo. Pomembni razvojni projekti, kot sta širitev kolesarskih povezav in uvajanje rešitev na področju obnovljive energetike, bodo dodatno podprli te priložnosti. Skupaj zagotavljajo temelje za bolj povezano, trajnostno in inovativno podeželje, kjer bo kakovost življenja enako pomembna kot v mestih. V prihodnosti želimo še naprej krepiti podporo lokalnim skupnostim, ustvarjati priložnosti za mlade, zagotavljati dostopnost storitev in spodbujati podjetništvo. Z medsebojnim sodelovanjem in odprtostjo bomo skupaj ustvarjali trajnostno prihodnost za vse. Verjamemo v moč podeželja, v moč Koroške, ki bo ostala pristna in hkrati odprta za nove priložnosti.

Uroš Rozman,

direktor RRA KOROŠKA,
regionalne razvojne agencije za Koroško, d.o.o.

O podeželskih parlamentih

GORAN ŠOSTER

Prva pobuda za organizacijo podeželskega parlamenta je bila podana leta 1989 na Švedskem. Uspešna praksa spodbujanja revitalizacije podeželja se je po letu 2000 razširila v Estonijo in Finsko, v naslednjem desetletju pa še v države srednje Evrope in naprej. Do danes se je tovrsten način organizirane razprave o izzivih podeželja razširil v skoraj 20 evropskih držav. Slovenci smo se pridružili iniciativi podeželskih parlamentov leta 2011, ob 20. obletnici osamosvojitve. Doslej smo v Sloveniji izvedli 5 podeželskih parlamentov v obliki dvodnevni srečanj različnih interesnih skupin, organizacij in posameznikov. O pomembnosti zborovanj v obliki podeželskih parlamentov priča številčnost in raznolikost udeležencev, med katerimi so vsakič tudi ministri, poslanci, univerzitetni profesorji, voditelji uglednih organizacij in združenj, nemalokrat tudi predsedniki držav.

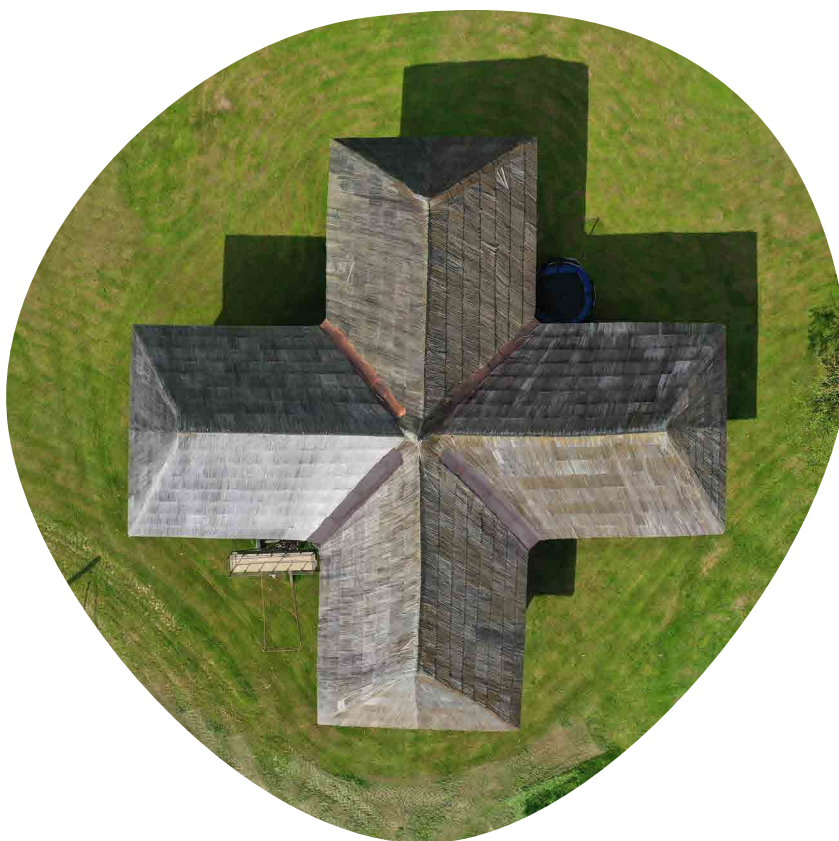
Številne stanovske organizacije in združenja si prizadevajo vplivati na oblikovanje politik. V Evropi je to pomembno zlasti v prehodih med programskimi obdobji. Medtem ko stanovska združenja odločno branijo kmečke in naravovarstvene interese, se preko podeželskih parlamentov vključujejo v razpravo tudi drugi zagovorniki, ki si prizadevajo k celostnemu razvoju podeželja. Združeni lahko dosežejo veliko več kot z razdrobljenim, nepovezanim delovanjem. V zadnjem desetletju postajajo lokalne akcijske skupine, ki delujejo v programu razvoja podeželja LEADER, pomemben nosilec pobud za celostni razvoj podeželja. Podeželski parlamenti ponujajo prostor za združevanje tovrstnih pobud na zborovanjih z izrazitim političnim, vendar nestrankarskim motivom v prizadevanju za skupne cilje. Zaradi vključevanja širokega kroga ljudi in organizacij so podeželski parlamenti postali pomemben socialni partner nekaterim institucijam na nacionalni ravni in ravni Evropske Unije. Na dnevni red uvrščajo vsa aktualna vprašanja, ki so pomembna za prebivalce podeželja. Razprave v okviru podeželskih parlamentov pogosto prinašajo odgovore na aktualna vprašanja in predlagajo dolgoročne usmeritve za razvoj podeželja.

Družbeni procesi, ki se odvijajo med organizacijo podeželskih parlamentov, so blaga oblika družbenega boja, vendar brez izrazitih protagonistov. Podeželski parlamenti združujejo predstavnike različnih družbenih skupin – od malih kmetov, intelektualcev in prebivalcev podeželskih območij do delavcev, podjetnikov, mladih, odraslih in starejših. Posamezne vloge in interesi se prepletajo, medtem ko se pogledi različnih družbenih skupin pogosto razlikujejo in so nemalokrat tudi konfliktni. Ob soočanju različnih pogledov na podeželje se konflikti blažijo, odločevalcem pa se ponujajo konstruktivnejši načini njihovega razreševanja. Popolnega soglasja seveda ni možno doseči pri vseh odprtih vprašanjih, zato se je treba zavedati, da gre za dolgotrajen proces. Podeželski parlamenti predstavljajo inovativen način oblikovanja širšega soglasja o politikah razvoja podeželja na nacionalni in evropski ravni ter krepijo glas civilne družbe v prizadevanjih za trajnostni in celostni razvoj podeželja. Nimajo enotne oblike – razlikujejo se po

številčnosti, pogostosti, trajanju in organizacijskih pristopih, njihove vsebine pa ostajajo večinoma podobne. Razprave v okviru podeželskih parlamentov pogosto ponudijo odgovore na odprta vprašanja in rešitve nekaterih problemov.

V večini primerov potekajo podeželski parlamenti dva ali tri dni v obliki zborovanj. Na njih se zberejo zainteresirani posamezniki, predstavniki različnih interesnih skupin in ugledni politiki, vse pogosteje tudi raziskovalci, ki se ukvarjajo s podeželjem. V podeželskih parlamentih se odraža narava organizacij, ki dajejo pobudo za tovrstna zborovanja. V njih se zbirajo ljudje iz podeželja ne glede na versko, politično ali razredno pripadnost. Zahteve podeželskih parlamentov presegajo ozke interese kmečkih sindikatov in različnih regionalnih, nacionalnih in evropskih kmečkih združenj. Bolj kot razredno ali stanovsko pozicioniranje prevladuje zastopanje teritorialnih interesov, ki se odzivajo na izzive globalne družbe. Podeželske mreže in pobudniki podeželskih parlamentov predstavljajo pomemben del novih družbenih gibanj, ki postajajo vse bolj prisotna tako v podeželskih kot v urbanih okoljih. Tudi vse pogostejše spontane civilne iniciative in pobude, organizirane v mreže, si prizadevajo za interese podeželja. Podeželski parlamenti postajajo prostor za izražanje teh pobud na zborovanjih z izrazitim političnim motivom, katerih cilj je vplivanje na izboljšanje pogojev za življenje in delo na podeželju. Sporočila zborovanj segajo preko medijev na oblikovanje javnega mnenja, preko deklaracij in resolucij pa trkajo na vrata državnih institucij. Podeželski parlamenti opozarjajo na ključne izzive lokalnih območij in prispevajo k njihovem razreševanju po načelu »od spodaj – navzgor«, ki poteka od lokalne preko regionalne in nacionalne do evropski ravni odločanja.

Prebivalstvene in socialne spremembe na podeželju

TOMAŽ CUNDER

V zadnjih letih in desetletjih se podeželje v regiji Koroška, podobno kot druga podeželska območja v Sloveniji, sooča z intenzivnimi prebivalstvenimi in socialnimi spremembami. Še posebej po vstopu Slovenije v EU so hitre strukturne, tehnološke in ekonomske spremembe povzročile, da se je pomen dveh prostorsko najbolj izpostavljenih gospodarskih dejavnosti - kmetijstva in gozdarstva - pomembno spremenil, v socialnem in gospodarskem pogledu pa praviloma zmanjšal. Današnja podoba podeželja še zdaleč ni več podobna nekdanji arhaični podobi pretežno agrarne pokrajine. Socialna in predvsem zaposlitvena razslojenost prebivalstva se je izrazito povečala in se odraža v konstantnem zmanjševanju števila in deleža kmečkega prebivalstva in vedno večji prevladi nekmečkega prebivalstva.

S prostorsko-regionalnega vidika je za podeželska območja značilno, da se dinamika prebivalstvenih in socialnih sprememb zelo razlikuje. Na razvojne trende vplivajo tako hitrost in vztrajnost procesov prestrukturiranja kot tudi njihova celovitost in soodvisnost. Koroška regija v tem pogledu ni izjema. Regija odstopa od povprečja drugih regij tudi glede na posamezne prebivalstvene in socialne kazalnike.

Geografske značilnosti regije Koroška

Območje regije Koroška, v okviru katerega je bilo izvedeno regijsko srečanje, se glede na uradno opredelitev, objavljeno v Regionalnem razvojnem programu za Koroško razvojno regijo 2021-2027 (RRA Koroška d.o.o., 2022), v celoti prostorsko ne ujema s statistično regijo. Območje treh lokalnih akcijskih skupin (LAS Mežiške doline, LAS Kozjak-Pohorje in LAS Mislinjske in Dravske doline – MDD 2027), ki so organizirale omenjeno srečanje, zajema namreč tudi občine Ruše, Lovrenc na Pohorju in Selnica ob Dravi, ki pa formalno spadajo v Podravsko statistično regijo. Z 1.253 km² oziroma 6,2 % površine države spada regija Koroška (oziroma območje 15 občin, ki so bile vključene v regijsko srečanje), med manjše teritorialne enote v Sloveniji.

Geografsko se regija nahaja v severnem obmejnem delu Slovenije, glede na naravnogeografske razmere pa jo lahko opredelimo kot predalpsko in hkrati alpsko regijo. Obsega namreč območje treh dolin, in sicer Mežiške, Dravske in Mislinjske ter treh pogorij – Pohorja, Karavank in Savinjskih Alp. Pretežno razgiban relief vpliva na to, da je Koroška regija ena od najbolj goratih in gozdnatih pokrajin v Sloveniji.

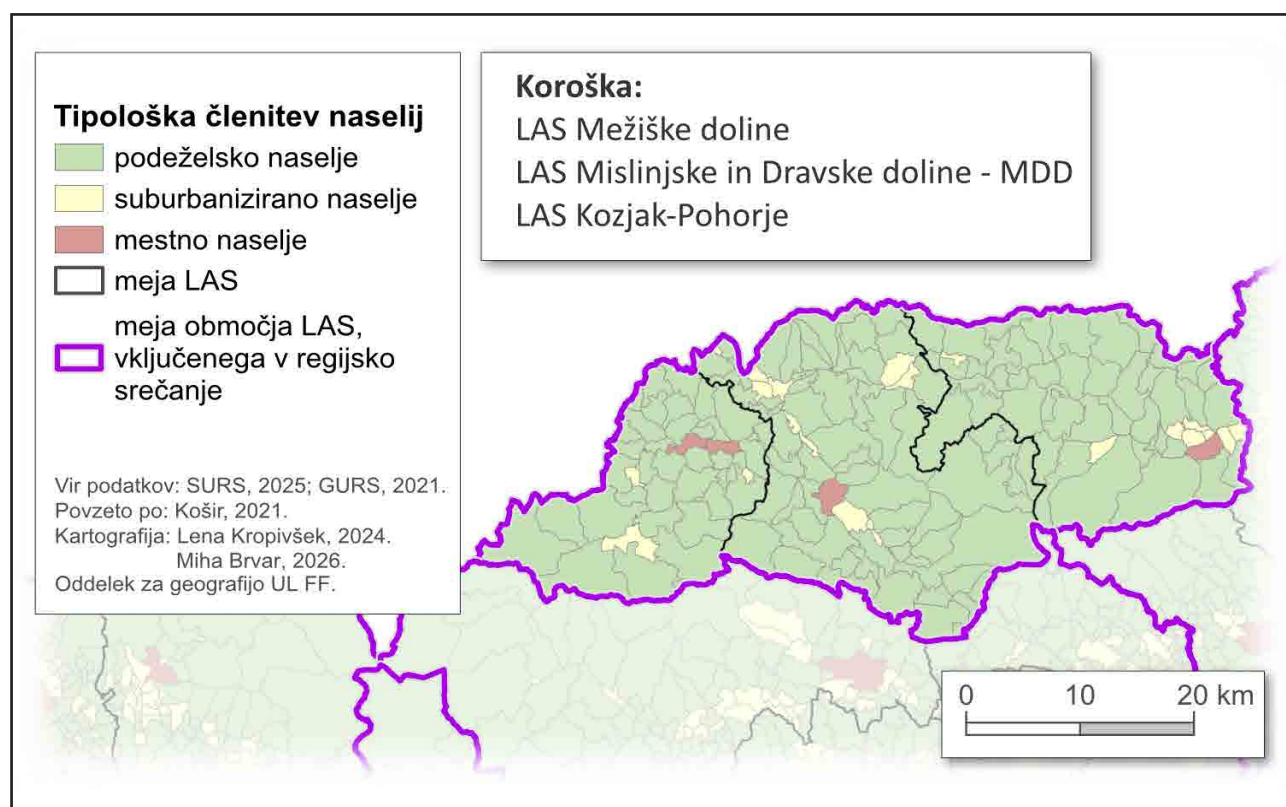
Gozdovi glede na rabo zavzemajo več kot 70 % vseh zemljišč, le nekaj več kot 20 % je kmetijskih zemljišč. Med temi prevladujejo travniki in pašniki, kar pogojuje živinorejo kot vodilno kmetijsko

gospodarsko usmeritev. Z vidika varovanja okolja in narave je velik delež zemljišč vključenih v različne režime varovanja. Na območju celotne regije je kar 27 Natura 2000 območij, edino širše zavarovano območje je Krajinski park Topla. V letu 2024 je bil kočan postopek zavarovanja. Na vzhodnem delu obravnavane regije je bil ustanovljen tudi Regijski park Pohorje. Med prepoznavna zavarovana območja sodi še čezmejni Karavanke UNESCO Globalni Geopark, ki je zasnovan na osnovi teritorialnega sodelovanja med Slovenijo in sosednjo Avstrijo.

Regija se uvršča med prometno najslabše dostopne v Sloveniji, predvsem zaradi slabih cestnih povezav z osrednjo Slovenijo. Z gradnjo tretje razvojne osi naj bi se v prihodnjih letih regija priključila na slovensko avtocestno omrežje, kar bi prispevalo k hitrejšemu gospodarskemu napredku te, sicer statistično opredeljene razvojno ogrožene regije.

Po klasifikaciji OECD, ki opredeljuje podeželje na osnovi gostote poselitve, se Koroška uvršča med pretežno podeželske regije. Z vidika usmerjanja razvoja podeželja se v okviru pobude LEADER/CLLD kot podeželsko območje obravnavajo vsa naselja z manj kot 10.000 prebivalci. V primeru Koroške regije se lahko aktivnosti pobude LEADER/CLLD izvajajo v vseh naseljih treh LAS. Tudi po podrobnejši tipološki členitvi na ravni naselij, ki upošteva več kriterijev (poleg gostote poselitve še indeks spreminjanja prebivalstva, delež kmečkega prebivalstva in stopnjo središčnosti naselij), je očitno, da podeželska naselja na območju regije absolutno prevladujejo. Podobno kot v drugih delih Slovenije je tudi na Koroškem prisoten sicer počasnejši, vendar jasno razviden proces suburbanizacije posameznih podeželskih naselij. V celotni regiji je takšnih naselij okoli 20.

Slika 1: Predstavitev območja regije Koroška in tipološke členitve naselij.

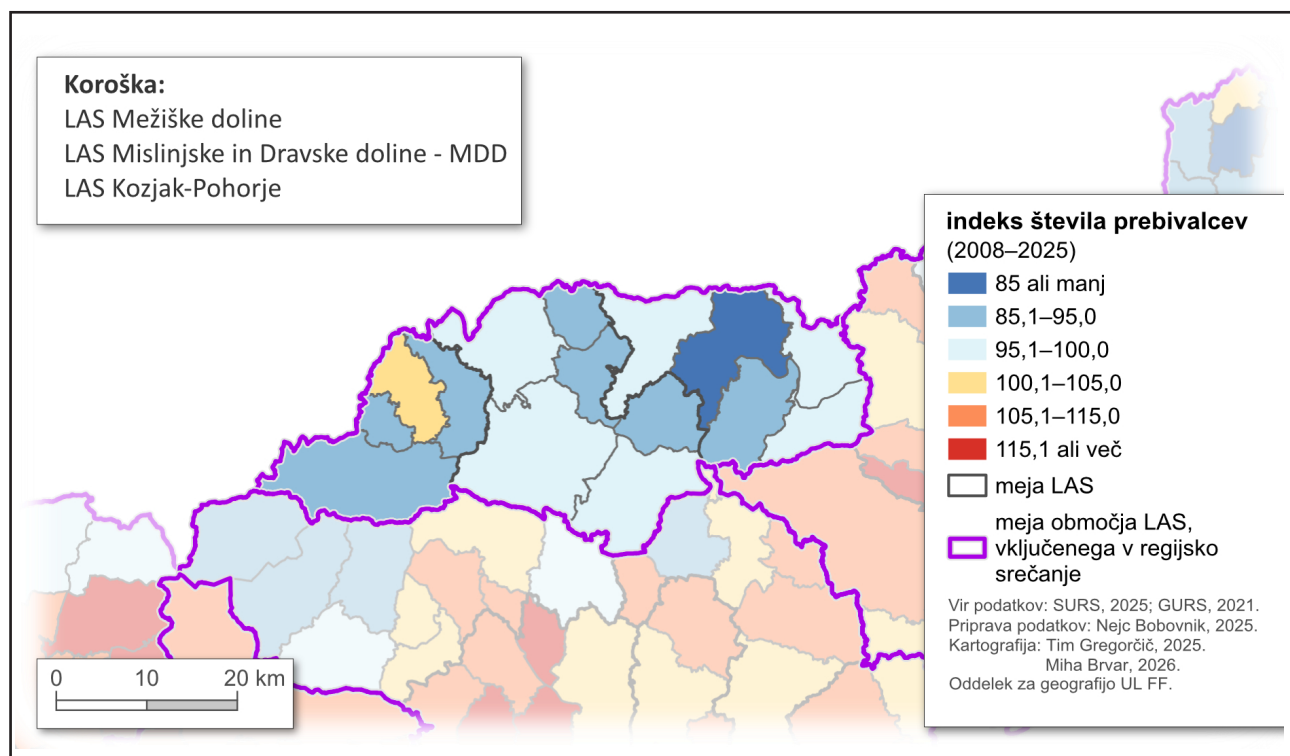
Prebivalstvene spremembe

Na območju regije Koroška je v letu 2025 živel nekaj manj kot 85.000 prebivalcev ali skoraj 4 % vsega prebivalstva v Sloveniji. Iz indeksa gibanja števila prebivalstva je razvidno, da se je prebivalstvo na območju regije v obdobju 2008–2025 zmanjšalo za več kot 4000 ali za 4,5 %. Z upadom prebivalstva se soočajo vsa tri območja LAS. Največje nazadovanje je prisotno na območju LAS Mežiške doline, najmanjše pa na območju LAS MDD 2027. Z regionalnega vidika je značilno, da se število prebivalcev počasneje zmanjšuje v osrednjem in vzhodnem delu, hitreje pa v hribovitih in gorskih območjih regije.

Preglednica 1: Regija Koroška – število prebivalcev v obdobju 2008–2025.

območje	leto 2025	leto 2008	indeks 2025/2008
LAS Kozjak-Pohorje	22.970	24.166	95,1
LAS MDD 2027	37.487	38.506	97,4
LAS Mežiške doline	24.422	26.220	93,1
skupaj Koroška	84.879	88.892	95,5
skupaj Slovenija	2.130.850	2.025.866	105,2

Vir: SiStat, Izbrani podatki po občinah, preračuni T. Cunder, 2025

Slika 2: Regija Koroška – gibanje števila prebivalstva v obdobju 2008–2025 (po občinah).

Od 15 občin, ki jih upravno-administrativno pokrivajo 3 LAS, jih je v navedenem obdobju kar 14 oziroma več kot 93 % zabeležilo negativno prebivalstveno rast. Demografski upad je bil najizrazitejši v občini Podvelka, kjer se je število prebivalcev zmanjšalo za skoraj 18 %. 10 % upad je bil zabeležen v občinah Črna na Koroškem in Ribnica na Pohorju. V ostalih občinah je bil upad prebivalstva manjši, ponekod je število skoraj stagniralo (Slovenj Gradec, Dravograd, Radlje ob

Dravi). Edina občina, ki je v obdobju 2008–2025 zabeležila pozitivno prebivalstveno rast, je bila občina Prevalje.

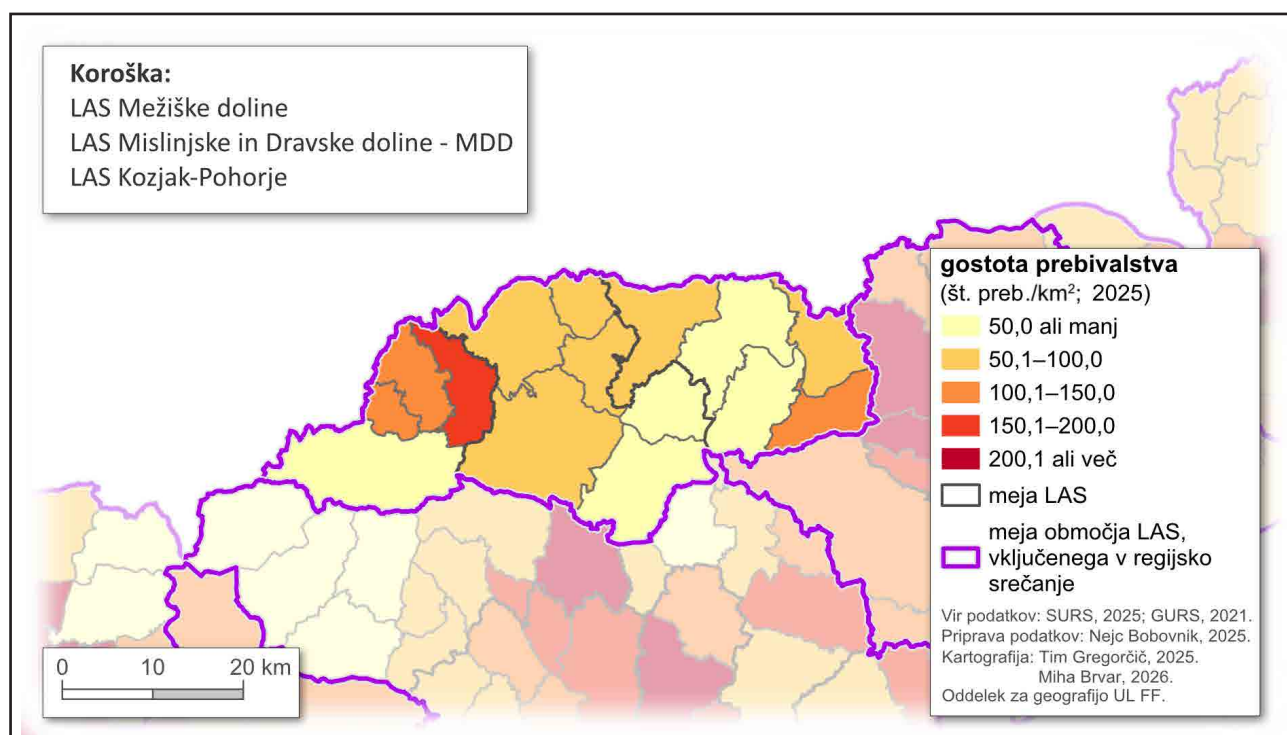
Gostota poselitve

S 105,1 prebivalca na km² sodi Slovenija med redkeje poseljene evropske države. Za regijo Koroška je značilna izrazito manjša gostota prebivalstva, saj na km² živi skoraj 40 (37,4) prebivalcev manj kot znaša slovensko povprečje. Med posameznimi območji LAS so velike razlike, kar kaže na izrazito neenakomeren poselitveni vzorec. Z več kot 80 prebivalci na km² izstopa predvsem območje LAS Mežiške doline, kar je 23,4 prebivalca več kot npr. na območju LAS Kozjak-Pohorje.

Preglednica 2: Regija Koroška - povprečno število prebivalcev na km².

območje	leto 2025	leto 2008	indeks 2025/2008
LAS Kozjak-Pohorje	56,3	59,2	95,1
LAS MDD 2027	69,4	71,3	97,4
LAS Mežiške doline	80,1	86,0	93,1
skupaj Koroška	67,7	70,9	95,5
skupaj Slovenija	105,1	99,9	105,2

Vir: SiStat, Izbrani podatki po občinah, preračuni T. Cunder, 2025

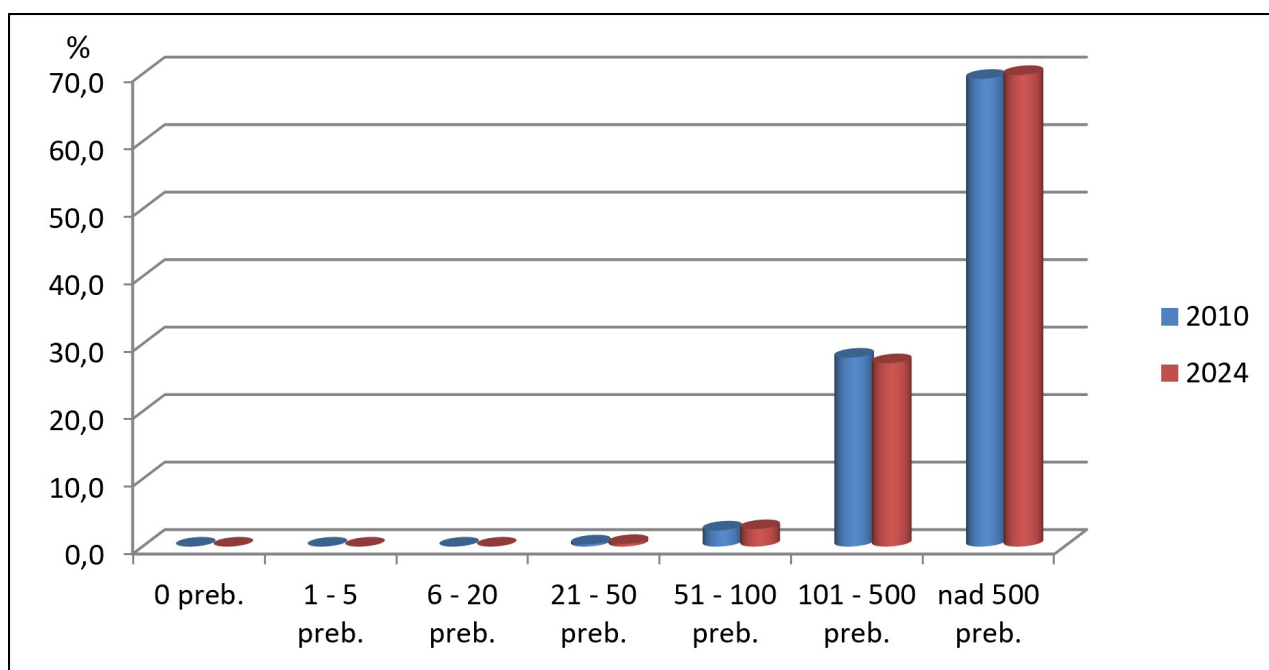
Slika 3: Regija Koroška - gostota poselitve (po občinah).

Na ravni posameznih občin se z vidika gostote poselitve pokažejo še večje razlike. V okviru celotne regije so le štiri občine, ki imajo število prebivalcev na km² večje, kot znaša slovensko povprečje – Mežica, Ravne na Koroškem in Prevalje. Med nadpovprečno gosto naseljene občine

sodi tudi občina Ruše na vzhodnem delu regije. Nasprotno pa se reliefno bolj razgibane občine na zahodnem in vzhodnem obrobju regije (Črna na Koroškem, Podvelka, Ribnica na Pohorju, Mislinja in Lovrenc na Pohorju) soočajo z veliko redkejšo poselitvijo, kjer število ne presega 50 prebivalcev na km².

Značilnosti poselitve

Na območju regije Koroška se v 15 občinah nahaja 171 naselij. V obdobju 2010–2024 se je, tako kot v drugih regijah, zmanjšalo število manjših naselij v velikosti do 20 prebivalcev in povečalo število večjih naselij (predvsem tistih v kategoriji 50–100 prebivalcev). Število naselij nad 500 prebivalci (32) se v navedenem obdobju ni spremenilo.

Slika 4: Regija Koroška - delež prebivalstva (%), ki živi v določeni velikostni kategoriji naselij.

Vir: SiStat, Izbrani podatki po občinah, preračuni T. Cunder, 2025

Tudi na območju regije Koroška se nadaljuje koncentracija prebivalstva v največjih naseljih. V tistih z nad 500 prebivalci živi na Koroškem že skoraj 70 % vseh prebivalcev, še nadaljnjih 27 % pa v naseljih velikostnega razreda 101–500 prebivalcev. Strukturne spremembe v smislu zgoščevanja prebivalstva v večjih središčih so najbolj izrazite na urbaniziranih in suburbaniziranih območjih regije.

Starostna struktura

Staranje prebivalstva je hkrati dejstvo in proces, s katerim se sooča velika večina gospodarsko razvitih držav. Slovenija pri tem ni izjema, saj sodi v krog držav, kjer se prebivalstvo najhitreje stara. Regija Koroška v tem pogledu ne predstavlja nobene izjeme, njena starostna struktura je še izrazito slabša kot znaša slovensko povprečje. Medtem ko je bil še leta 2008 prebivalec regije Koroška v povprečju za 0,4 leta mlajši kot je znašala povprečna starost prebivalca v Sloveniji, pa se je v dobrih 17 letih to razmerje povsem spremenilo. V letu 2025 je namreč povprečen prebivalec regije Koroška za 1,3 leta starejši kot povprečen Slovenec. Povprečna starost se je zvišala na območju vseh 3 LAS, najbolj izrazito pa v LAS MDD 2027.

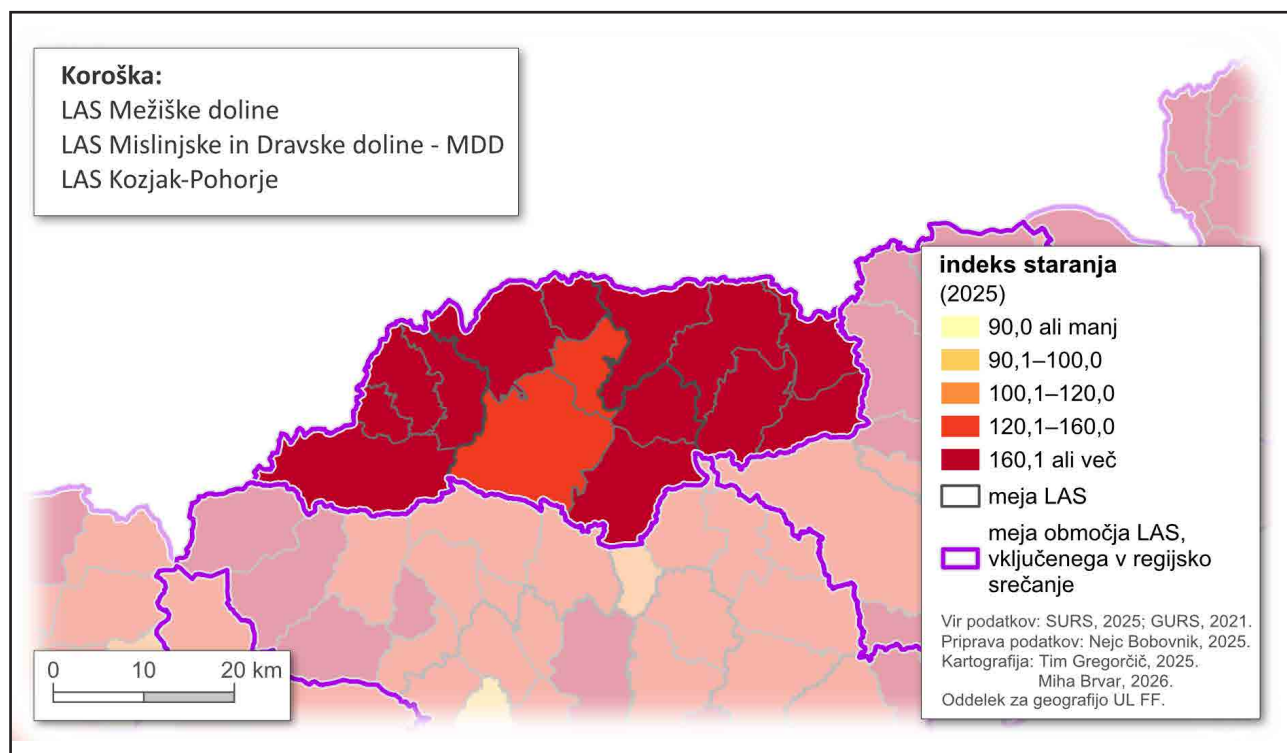

Preglednica 3: Regija Koroška - povprečna starost prebivalstva.

območje	leto 2025	leto 2008	indeks 2025/2008
LAS Kozjak-Pohorje	46,1	41,2	111,9
LAS MDD 2027	45,0	39,8	113,1
LAS Mežiške doline	46,3	41,6	111,3
skupaj Koroška	45,7	40,7	112,3
skupaj Slovenija	44,4	41,1	108,0

Vir: SiStat, Izbrani podatki po občinah, preračuni T. Cunder, 2025

Slabšanje starostne strukture prebivalstva se odraža tudi v drugih prebivalstvenih kazalnikih. Indeks staranja (razmerje med prebivalstvom, starim več kot 64 let, in prebivalstvom, starim manj kot 15 let) kaže na še slabšo in manj perspektivno prebivalstveno sliko. Samo dve občini v regiji (Slovenj Gradec in Vuzenica) sta v letu 2025 zabeležili nekoliko nižji indeks staranja, vse ostale občine pa imajo izrazito slabo razmerje med omenjenima starostnima kategorijama prebivalstva. Regija Koroška ima za več kot 20 odstotnih točk višji indeks staranja kot znaša slovensko povprečje.

Slika 5: Regija Koroška - indeks staranja prebivalstva (po občinah).

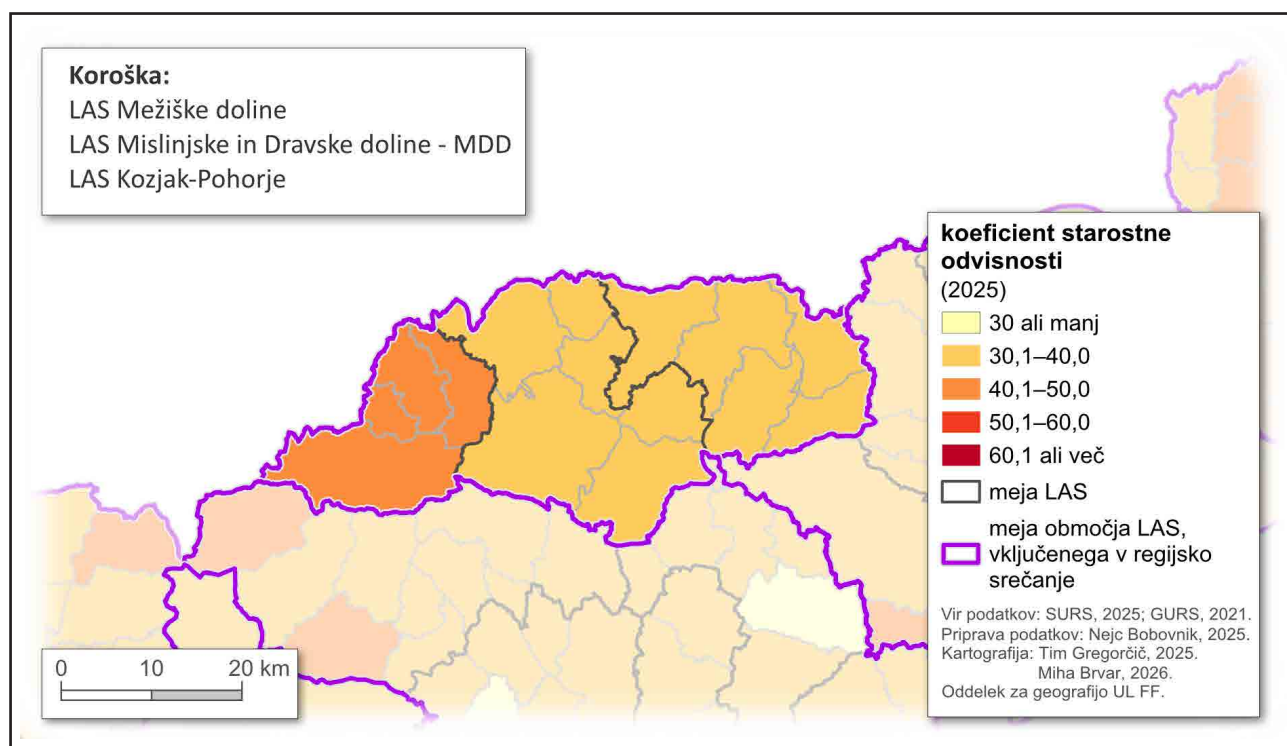
Posredni kazalnik staranja prebivalstva je tudi koeficient starostne odvisnosti, ki prikazuje razmerje med številom starejših prebivalcev (nad 65 let) in številom delovno aktivnega prebivalstva med 15 in 64 letom. Vrednost tega kazalnika na ravni celotne regije Koroška izrazito odstopa od slovenskega povprečja. Značilno je tudi, da se kazalnik delovne vitalnosti prebivalstva kar precej razlikuje med posameznimi območji LAS. Od povprečja odstopata predvsem območji LAS Mežiške doline in LAS MDD 2027, kjer se je koeficient starostne odvisnosti v časovnem obdobju 2008–2025 tudi najbolj poslabšal.

Preglednica 4: Regija Koroška - koeficient starostne odvisnosti.

območje	leto 2025	leto 2008	indeks 2025/2008
LAS Kozjak-Pohorje	38,1	22,2	171,6
LAS MDD 2027	36,8	19,5	188,4
LAS Mežiške doline	41,6	23,1	180,1
skupaj Koroška	38,5	21,3	180,8
skupaj Slovenija	34,9	23,1	151,6

Vir: SiStat, Izbrani podatki po občinah, preračuni T. Cunder, 2025

Odstopanje LAS Mežiška dolina se izrazito odraža tudi na občinski ravni. Med posameznimi občinami so namreč v letu 2025 prav vse na območju tega LAS zabeležile koeficient starostne odvisnosti, ki je bil višji od 40. Najslabše razmerje med starejšimi prebivalci in prebivalci v aktivni življenjski dobi sta imeli občini Črna na Koroškem in Prevalje.

Slika 6: Regija Koroška - koeficient starostne odvisnosti (po občinah).

Selitve prebivalstva

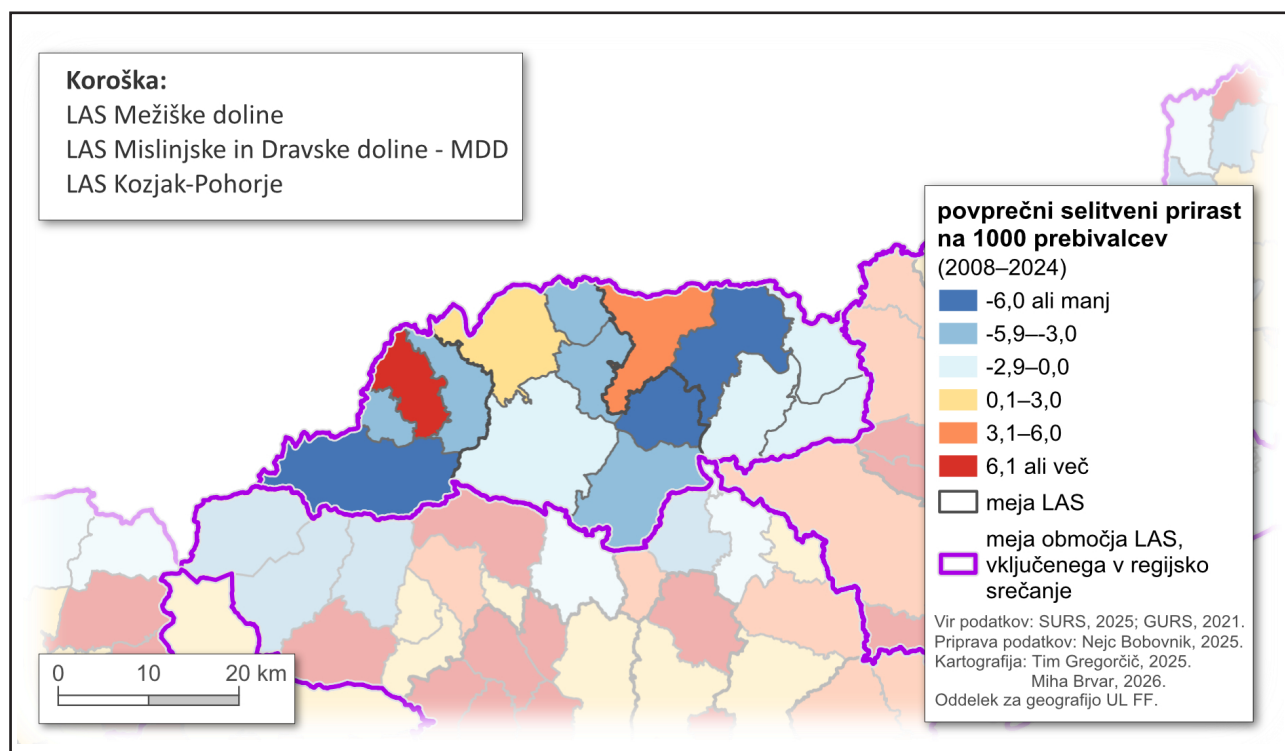
Slovenija sodi med države, v katerih rast prebivalstva že dalj časa ne temelji več na naravnem prirastu, temveč predvsem na priseljevanju oziroma selitvenem prirastu. Podobna trditev velja tudi za regijo Koroška, kjer je bila v letu 2025 vrednost tega kazalnika precej nižja kot je znašalo slovensko povprečje. Območji LAS Kozjak-Pohorje in LAS MDD 2027 sta pri tem zabeležili pozitiven selitveni prirast, območje LAS Mežiška dolina pa, podobno kot v letu 2008, negativnega.

Preglednica 5: Regija Koroška - selitveni prirast.

območje	leto 2025	leto 2008
LAS Kozjak - Pohorje	3,2	-1,2
LAS MDD 2027	0,8	-5,3
LAS Mežiške doline	-1,0	-5,4
skupaj Koroška	0,9	-4,2
skupaj Slovenija	5,4	9,1

Vir: SiStat, Izbrani podatki po občinah, preračuni T. Cunder, 2025.

Slika 7: Regija Koroška - povprečni selitveni prirast prebivalstva (po občinah).

Selitveno dinamiko prebivalstva veliko bolj nazorno prikazuje povprečni selitveni prirast na 1000 prebivalcev v daljšem časovnem obdobju. Za regijo Koroška je značilno, da so imele posamezne občine v časovnem obdobju 2008–2024 zelo različne vrednosti selitvenega prirasta. Večina občin (12) je imela negativen selitveni prirast, pri čemer je bil ta najnižji v občinah Črna na Koroškem, Ribnica na Pohorju in Podvelka. Zmerno visok selitveni prirast sta v navedenem obdobju zabeležili občini Dravograd in Radlje ob Dravi, izrazito visokega pa občina Prevalje.

Zaposlenost v kmetijstvu

Tako kot v drugih evropskih državah se tudi v Sloveniji razmeroma hitro zmanjšujeta število in delež kmetov v zaposlitveni strukturi prebivalstva. Na upad vplivajo tako strukturne spremembe na področju kmetijstva kot tudi splošne družbenogospodarske spremembe in razvojni trendi na podeželju. V primerjavi s slovenskim povprečjem, kjer se je delež kmetov v primerjavi s celotnim aktivnim prebivalstvom v obdobju 2008–2025 skoraj prepolovil, je bil upad na območju regije

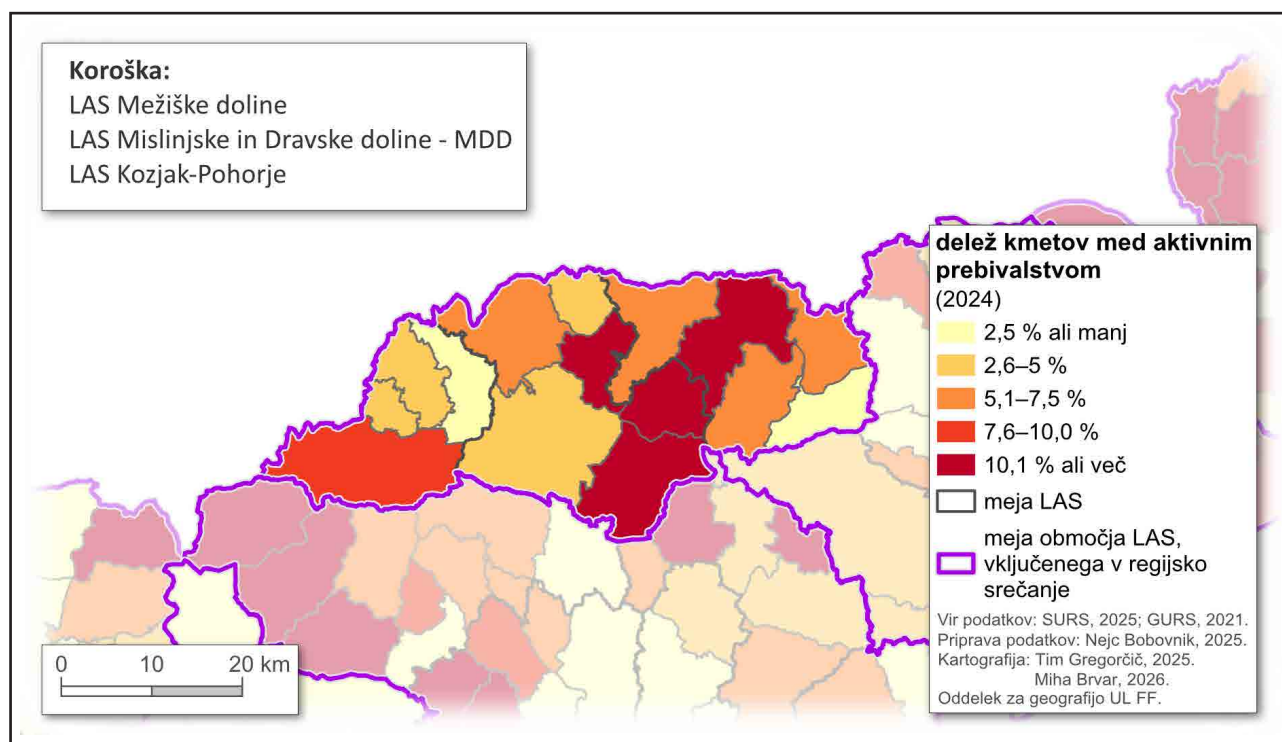

Koroška, ki ima sicer višji delež kmetov, v istem obdobju za slabih 10 odstotnih točk manjši. Z vidika območij, ki jih pokrivajo posamezne LAS, ima sicer najvišji delež kmetov LAS Kozjak-Pohorje, najnižjega pa LAS MDD 2027.

Preglednica 6: Regija Koroška – delež kmetov v primerjavi s celotnim delovno aktivnim prebivalstvom (%).

območje	leto 2025	leto 2008	indeks 2025/2008
LAS Kozjak-Pohorje	6,4	9,6	66,7
LAS MDD 2027	2,8	4,0	70,0
LAS Mežiške doline	3,2	5,8	55,2
skupaj Koroška	3,5	5,6	62,5
skupaj Slovenija	2,0	3,8	52,6

Vir: SiStat, Izbrani podatki po občinah, preračuni T. Cunder, 2025.

Slika 8: Regija Koroška - delež kmetov med aktivnim prebivalstvom (po občinah).

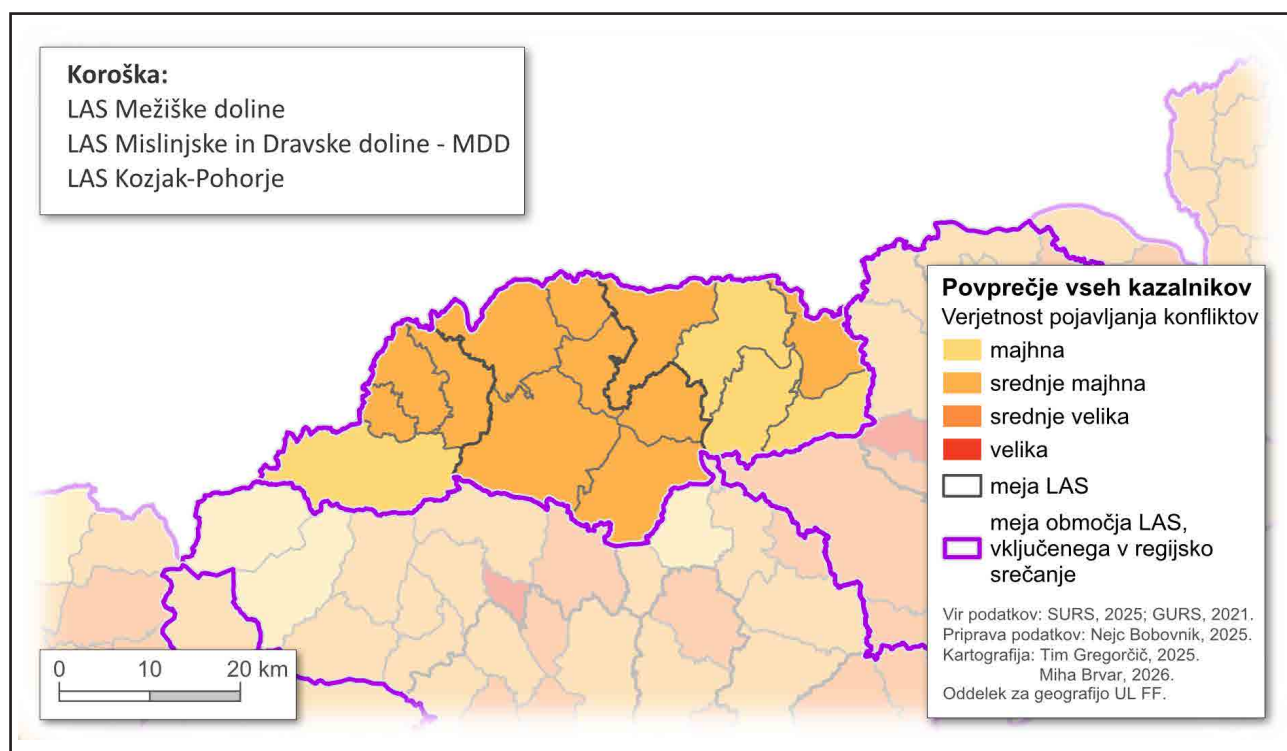
Na ravni posameznih občin je za delež zaposlenosti v kmetijstvu značilna velika raznolikost. Najvišji delež kmetov med aktivnim prebivalstvom praviloma beležijo v občinah s prevladujočim hribovskim oziroma gorskim značajem površja (Mislinja, Ribnica na Pohorju, Podvelka ter Črna na Koroškem). Med vsemi občinami sta v letu 2025 najnižji delež (pod 2,5 %) zabeležili občini Prevalje in Ruše.

Konflikti na podeželju

Tudi na območju regije Koroška se, podobno kot v preostali Sloveniji, razmeroma hitro spreminja splošen družbeni odnos do podeželja. Z vrednostnega vidika ta območja postajajo vse bolj privlačen, aktiven in razvojno naravnan prostor, pri čemer se izrazito povečuje zanimanje za razvojne danosti, ki jih podeželje nudi. To še posebej velja za področji bivanja in rekreacije, pa tudi drugih družbenih in ekonomskih dejavnosti. Poleg pozitivnih učinkov, ki jih ta sprememba vrednot prinaša v podeželski prostor, zaznavamo tudi niz negativnih učinkov. Med najbolj očitne vsekakor spadajo različni konflikti na prostorskem, socialnem, okoljskem in gospodarskem področju.

Na podlagi spremljanja in vrednotenja 12 različnih kazalnikov (demografskih, družbeno-gospodarskih, prostorskih) je razvidno, da je možno na območju regije Koroška v povprečju pričakovati nizko do srednje nizko verjetnost pojavljanja konfliktov. Na ravni celotne regije je značilno, da je z vidika tega kazalnika očitna razlika med osrednjim delom regije ter bolj reliefno razgibanim zahodnim in vzhodnim delom. Zaradi relativno umirjene demografske slike so 4 občine opredeljene kot območja z nizko verjetnostjo pojavljanja konfliktov, pri ostalih 11 pa je ta verjetnost srednje nizka.

Slika 9: Regija Koroška - verjetnost pojavljanja konfliktov na podeželju (po občinah).

Regijsko srečanje

VIKTORIJA BARBIČ, JASMINA PUNGARTNIK

Koroška – podeželje med tradicijo, naravnimi potenciali in novimi razvojnimi izzivi

Koroška je ena manjših slovenskih regij, ki jo zaznamujejo tri doline – Mežiška, Dravska in Mislinjska – ter mogočna pogorja Pohorja, Karavank in Savinjskih Alp. Regija vključuje 12 občin in je ena najbolj prepoznavnih obmejnih regij Slovenije, saj na severu v dolžini približno 100 kilometrov meji z Avstrijo. Njena posebnost je izrazito podeželski značaj, razpršena poselitev ter tesna povezanost ljudi z naravnim okoljem, gozdovi, kmetijsko krajino in lokalno dediščino.

Podeželje Koroške temelji na bogatih naravnih virih, tradiciji kmetovanja, gozdarstva, rokodelstva in industrijske dediščine, hkrati pa se sooča z izzivi sodobnega časa. Med pomembnejšimi so demografske spremembe, staranje prebivalstva, dostopnost storitev, prometna povezanost, stanovanjska problematika in zagotavljanje pogojev za življenje mladih. Regionalni razvojni program za Koroško razvojno regijo 2021–2027 kot pomembne razvojne usmeritve izpostavlja trajnostni razvoj podeželja, krepitev lokalnega razvoja, izboljšanje dostopnosti, trajnostno mobilnost ter ustvarjanje vključujoče in privlačne regije.

Regijsko srečanje v okviru priprave na 6. slovenski podeželski parlament je bilo izvedeno 15. oktobra 2025 v Dvorcu Bukovje v Dravogradu. Organizirale so ga tri lokalne akcijske skupine: LAS Mežiške doline, LAS Kozjak-Pohorje ter LAS Mislinjske in Dravske doline 2027.

Srečanja se je udeležilo 52 predstavnikov različnih sektorjev – lokalnih skupnosti, javnih institucij, gospodarstva, društev, razvojnih organizacij in drugih prebivalcev podeželja.

Ugotovitve in potek regijskega srečanja

Uvod v regijsko srečanje je, s predstavitvijo na temo prebivalstvenih in socialnih sprememb na podeželju, pripravil Tomaž Cunder. Zanimive ugotovitve utemeljene s številkami in prikazane s tematskimi zemljevidi so dale udeležencem dobre iztočnice za razmišljanje in debato.

Prisotni so se po uvodnih nagovorih udeležili tematskih delavnic, kjer se je razpravljalo o temah:

- delavnica A: **Dostopnost storitev na podeželju**, 13 udeležencev,
- delavnica B: **Stanovanjska in bivanjska problematika**, 14 udeležencev,
- delavnica C: **Turizem na podeželju**, 25 udeležencev.

Za lažje in bolj sproščeno skupinsko delo je bila uporabljena metoda svetovne kavarne, ki je bila nadgrajena z elementi H – metode. Udeleženci so tako skupaj izpostavljali, kaj je dobro in kaj nekoliko manj dobro, opredeljevali izzive, iskali rešitve ter oblikovali predloge za prihodnost.

Delo v skupinah so usmerjali mentorji iz vrst sodelujočih LAS, strokovno podporo pri razpravi pa so zagotavljali raziskovalci oziroma strokovnjaki za posamezna tematska področja:

- dr. Jani Kozina, ZRCSAZU – delavnica Dostopnost storitev na podeželju,
- dr. Boštjan Kerbler, Urbanistični inštitut RS; delavnica Stanovanjska in bivanjska problematika,
- viš. pred. Klemen Kotnik, Fakulteta za varstvo okolja; delavnica Stanovanjska in bivanjska problematika,
- Ana Pisar Čivčič, Regionalna razvojna agencija za Koroško; delavnica Turizem na podeželju.

Udeleženci so skozi delo v skupinah najprej prepoznali ključne izzive svojega okolja, nato pa oblikovali predloge rešitev in ukrepov na lokalni, regionalni in državni ravni. Namen srečanja ni bil zgolj prepoznati težave, temveč spodbuditi razmišljanje o možnostih skupnega delovanja in iskanju rešitev, ki izhajajo iz potreb ljudi, ki na podeželju živijo in delujejo.

Ključni rezultati po delavnicah:

Dostopnost storitev na podeželju

Udeleženci so kot enega pomembnejših izzivov izpostavili slabšo dostopnost storitev, predvsem na bolj oddaljenih in redkeje poseljenih območjih. Opozorili so na zmanjševanje števila lokalnih storitev, zapiranje manjših trgovin in gostinskih obratov, omejeno dostopnost javnega prevoza ter nezadostno povezovanje institucij. Posebej so izpostavili potrebe mladih po dostopnih stanovanjih, delovnih mestih in možnostih izobraževanja.

Kot ključna rešitev se je pokazala potreba po večjem povezovanju občin, institucij in razvojnih organizacij ter skupnem načrtovanju projektov, ki bi omogočili učinkovitejše reševanje skupnih izzivov. Poseben poudarek je bil namenjen izboljšanju digitalne infrastrukture, prometne povezanosti in dostopu do javnih storitev.

Stanovanjska in bivanjska problematika

Stanovanjska problematika je bila prepoznana kot pomemben izziv predvsem za mlade in mlade družine. Udeleženci so izpostavili visoke stroške novogradenj, pomanjkanje neprofitnih najemnih stanovanj ter težave pri zagotavljanju primernih stanovanj za starejše. Hkrati je bil izpostavljen pojav praznih in neizkoriščenih stanovanjskih objektov, ki predstavljajo pomemben, a premalo izkoriščen potencial podeželja.

Med predlogi rešitev so bili izpostavljeni boljši pregled stanovanjskega fonda, spodbujanje prenov obstoječih objektov, razvoj novih oblik bivanja in povečanje fonda javnih najemnih stanovanj. Posebej pomembno je bilo prepoznano povezovanje stanovanjske politike z zagotavljanjem storitev – na primer z zagotavljanjem stanovanj za ključne kadre, kot so zdravstveni delavci, učitelji in drugi strokovni profili.

Turizem na podeželju

Na področju turizma so udeleženci prepoznali številne razvojne potencialne Koroške, vendar tudi potrebo po močnejšem povezovanju ponudnikov, skupnem nastopu in oblikovanju prepoznavnih regionalnih zgodb. Med ključnimi izzivi so bili izpostavljeni nepovezanost turistične ponudbe, pomanjkanje celoletnih turističnih produktov, neustrezna infrastruktura ter potreba po trajnostnem upravljanju obiskovanja naravnih območij.

Kot priložnosti so bili izpostavljeni primeri uspešnih zgodb, kot so Geopark Karavanke, Podzemlje Pece, kolesarske povezave, pohodništvo, turistične kmetije in lokalna kulinarika. Udeleženci so poudarili, da mora prihodnji razvoj turizma temeljiti na sodelovanju, kakovosti, avtentičnosti in spoštovanju naravnih ter kulturnih vrednot prostora.

Skupno sporočilo srečanja

Regijsko srečanje na Koroškem je pokazalo, da podeželje ni le prostor izzivov, temveč predvsem prostor priložnosti. Ključ prihodnjega razvoja je v povezovanju – med občinami, prebivalci, gospodarstvom, javnimi institucijami in civilno družbo. Prav pristop »od spodaj navzgor«, ki ga uresničujejo lokalne akcijske skupine v okviru LEADER/CLLD, omogoča, da se razvojne usmeritve oblikujejo skupaj z ljudmi, ki prostor najbolj poznajo.

Koroško podeželje ima vse pogoje, da ostane prostor kakovostnega bivanja, ustvarjalnosti in novih priložnosti – če bomo znali povezati njegove potencialne in skupaj odgovoriti na izzive prihodnosti.

Povezovanje in sodelovanje: Šibko sodelovanje med občinami, institucijami in drugimi akterji otežuje skupno reševanje razvojnih izzivov. Potrebno je preseči parcialne interese in okrepiti skupni glas podeželja.

Infrastruktura in digitalna povezanost: Slabo vzdrževane ceste, dolgotrajne sanacije, šibko elektro omrežje, območja brez mobilnega signala in bele lise širokopasovnega interneta zmanjšujejo kakovost življenja ter razvojne možnosti.

Mobilnost in javni prevoz: Podeželje se sooča z omejeno dostopnostjo javnega prevoza, slabšimi povezavami do manjših krajev, nepovezanimi kolesarskimi potmi in pomanjkanjem prilagodljivih oblik prevozov.

Upad lokalnih storitev: Število trgovin, lokalov, bančnih in pošt upada, kulturna ponudba pa se vse bolj seli v večja središča. **Mladi in prihodnost podeželja:** Za ohranjanje mladih so potrebni dostopna stanovanja, kakovostna delovna mesta, možnosti

izobraževanja ter prostori za druženje in vključevanje v skupnost.

Vključujoča skupnost: Primanjkuje programov za vključevanje priseljencev, aktivnost prebivalcev upada, potreba po povezovanju generacij.

Dostopnost storitev na podeželju

Povezovanje za skupne rešitve: Krepitev sodelovanja med občinami, institucijami, gospodarstvom in civilno družbo ter skupno načrtovanje projektov, ki presegajo posamezne lokalne interese.

Okrepljena identiteta Koroške: Prepoznavanje obmejnosti in povezanosti treh dolin kot razvojne prednosti ter priložnosti za skupen nastop.

Dostopne storitve za vse generacije: Razvoj inovativnih rešitev za starejše, mlade in druge ranljive skupine ter krepitev skupnostnih prostorov in programov.

Izboljšana mobilnost podeželja: Razvoj trajnostnih oblik mobilnosti, prevozov na zahtevo ter povezovanje javnega prevoza in kolesarske infrastrukture.

Digitalno povezano podeželje: Nadaljnje odpravljanje belih lis in razvoj digitalnih rešitev za boljšo dostopnost storitev.

FURA Radlje – mobilnost po meri ljudi:

Občina Radlje ob Dravi z inovativnim modelom trajnostne mobilnosti povezuje brezplačni javni prevoz na krožni liniji FURA Runda, prevoze na zahtevo FURA Klic in brezplačne šolske prevoze FURA Šolska.

Sistem omogoča uporabo tudi prebivalcem, ki ne uporabljajo pametnih telefonov.

DRŽAVNA RAVEN

Večja dostopnost evropskih sredstev za manjše občine in podeželska območja.

Omogočiti večjo fleksibilnost zakonodaje pri zagotavljanju lokalnih storitev.

Vzpostaviti sistemske rešitve za javni prevoz in infrastrukturo.

Okrepiti vlogo regij pri zastopanju interesov podeželja.

OBČINSKA/REGIONALNA RAVEN

Vzpostaviti redna srečanja lokalnih akterjev za iskanje skupnih rešitev.

Okrepiti vlogo regionalnih razvojnih organizacij kot povezovalcev interesov.

Spodbujati skupno pripravo razvojnih projektov.

Podpreti lokalne storitve in spodbujati lokalno potrošnjo.

Razvijati prostore za druženje in vključevanje mladih.

Spodbujati javno-zasebna partnerstva.

Stanovanjsko-demografska problematika

IZZIVI

Finančna nedostopnost za večino prebivalstva, še posebej za mlade: drage novogradnje in nesorazmerno visoke najemnine profitnih stanovanj, plače pod državnim povprečjem.

Premalo najemnih neprofitnih stanovanj, nekaj je tudi funkcionalno neprimernih.

Problematično prostorsko načrtovanje novogradenj: relief otežuje gradnjo, možnosti za širitev ni, saj so doline pozidane.

Prazna stanovanja in hiše: ni metodologije, ki bi uravnotežila ponudbo in povpraševanje.

Stanovanjskega fonda je sicer dovolj.

Premalo raznolikih oz. specialnih oblik bivanja za starejše.

REŠITVE

Subvencionirana stanovanja za mlade ali ugodno subvencionirani krediti za obnovo obstoječih stanovanj.

Povečani fondi neprofitnih stanovanj, prilagojeni stanovanjski fondi današnjim potrebam, oblikovani občinski kriteriji, ki omogočajo prednostni najem mladim.

Temeljit popis stanovanjskega fonda ter dolgoročno in srednjeročno načrtovanje in povezovanje na nivoju regije oz. med občinami.

1) Vzpostavitev novih oblik (so)bivanja - aktivacija velikih družinskih hiš za sobivanje.

Urejena zakonodaja na področju najema stanovanj.

Zagotovljena sredstva za obnovo (in predelavo)starejših objektov za sobivanje starejših in mladih družin.

2) Kadrovska stanovanja za zdravnike, učitelje, ipd.: rešen stanovanjski problem je lahko močan motivator za selitev.

Razvoj različnih oblik bivanja za starejše, uporaba evropskih sredstev za razvoj varovanih stanovanj ter prilagoditev demografskim spremembam ob vključevanju stroke.

Nepovezanost turističnih ponudnikov.

Pomanjkljiva infrastruktura
(javne prometne povezave, turistične označbe itd.).

Prepoznavanje lokalnih in regionalnih zgodb.

Trajnostni turizem in zelena shema.

Skupno nastopanje in trženje turistične ponudbe.

Neustrezna zakonodaja.

Celoletni turizem.

Turizem na podeželju

Povezovanje: že pripravljanje strategije za razvoj turizma, ki pa niso zaživele - manjka proaktiven regijski koordinator.

"Trajnostni in avtentični turizem: spoštovanje naravnega okolja, lokalnih skupnosti; lokalna kulinarika, gostoljubje, doživetja se morajo strateško razviti in povezati".

Participativen razvoj turizma: vključitev različnih deležnikov (pravno finančno priznanje modelov skupnosti in partnerstev po zgledu Južne Tirolske), skupno odločanje.

Desezonalizacija

Ustrezna zakonodaja za razvoj in finančne spodbude manj turistično razvitim območjem za vlaganja v turistično infrastrukturo.

Zelena shema: zaščita naravnih območij (ozaveščanje širše javnosti, enotne označbe, uvedba skrbnikov za nadzor nad zaščitnimi območji); trajnostni turizem uvrstiti v kurikulum izobraževalnih ustanov.

Ustrezna zakonodaja, ki bo prisluhnila potrebam in problemom manj razvitih turističnih območij.

Geopark Karavanke (zgled uspešnega čezmejnega povezovanja doživetij in trajnostnega turizma).

Podzemlje Pece (nekoč rudnik, danes turistično doživetje).

Turistične kmetije, ekohotel, kulinarika.

Kolesarjenje (Štrekna, Dravska kolesarska pot).

Pohorje (regijski park, pohodništvo, smučanje, adrenalinski park itd.); Doživljajski park narave (Uršlja gora).

DRŽAVNA RAVEN

Zakonodajni okvir za participativno upravljanje destinacij: oblikovanje pravno priznanih modelov partnerstev (občine-ponudniki-skupnost), stabilno financiranje, jasne odgovornosti za upravljanje obiska in narave (po vzoru dobrih praks iz tujine; pristojno ministrstvo, STO, občine/regije).

Celoletna mobilnost in integracija javnega prevoza s turizmom: povezave do ključnih izhodišč, sezonski shuttli, integrirane vozovnice, prilagoditve za kolesarje.

"Vključitev trajnostnega turizma in varovanja narave v kurikulum: sistemska vključitev vsebin v vrtce, šole in programe usposabljanj za ponudnike (MVI, drugi deležniki, destinacije); ureditev upravljanja obremenitev na zavarovanih območjih: izdelava pravne podlage za omejevanje motornega prometa, učinkovite kazni, financiranje skrbnikov, sistem merjenja obiska (ministrstva in upravljavci zavarovanih območij); nacionalni standardi za označevanje in usmerjanje v naravi: uvedba enotnih standardov označb, interpretacije, varnostnih informacij in usmerjanja prometa/parkiranja na turističnih točkah".

Namenska finančna shema za manj razvita turistična območja: razpisi za osnovno turistično infrastrukturo (označbe, vstopne točke, interpretacija, "last mile" mobilnost), oživitev degradiranih turističnih območij, digitalna prodaja, razvoj produktov; poenostavljeni postopki za male turistične ponudnike (ministrstva + EU skladi).

OBČINSKA/REGIONALNA RAVEN

Regijski operater destinacijskega upravljanja (RRA Koroška in drugi deležniki), povezovanje ponudnikov in redna tematska srečanja ter skupne aktivnosti.

Prepoznavne zgodbe (3-5) in razvoj nosilnih produktov (koordinator, sodelovanje različnih akterjev).

Sezonski koledar in program doživetij (koordinator, sodelovanje različnih akterjev).

Osnovna infrastruktura: označbe, usmerjanje, javni prevoz, parkirišča; uvedba enotnega sistema turističnih označb (standard), urejene vstopne točke, javni prevoz na obremenjene točke, "zadnji kilometer" (kolesa, e-kolesa, prevozi); koordinator, sodelovanje različnih akterjev.

Upravljanje zavarovanih območij (zelena shema v praksi): skrbniki, nadzor motornih vozil, urejena interpretacija, odpadki (zero waste), usmerjanje obiskovalcev, merjenje obiska; jasna pravila in kazni (koordinator, sodelovanje različnih akterjev). Zagotavljanje kakovostnega turizma: usposabljanje ponudnikov, društev, TIC na različnih področjih (gostoljubje, interpretacija, prodaja), treninki: gostoljubje, zgodbarjenje, digitalna prodaja, trajnost; mentoriranje za majhne ponudnike (koordinator, sodelovanje različnih akterjev).

Oživitev degradiranih turističnih točk (npr. Ivarčko jezero): oblikovati jasen upravljavski model (občina).

Številni primeri z koroškega podeželja so predstavljeni tudi v spletnem brskalniku: primere smo pripravile lokalne akcijske skupine, vsebinsko in tehnično so brskalnik uredili sodelavci Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Bogato gradivo je bilo v digitalni obliki na voljo udeležencem 6. Slovenskega podeželskega parlamenta.

Povezava na izmenjevalnico idej in rešitev:

<https://www.arcgis.com/apps/dashboards/43c33e8e8cod401e8c9b32ed09132a5a>

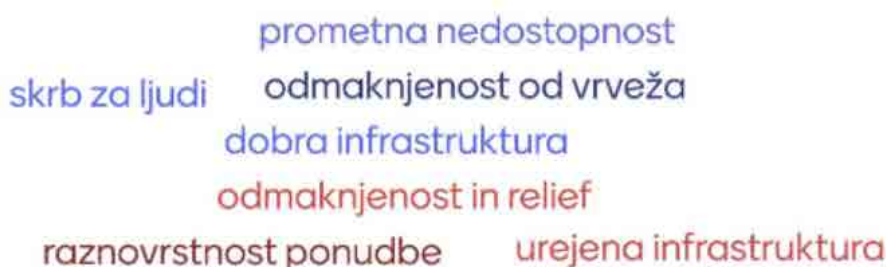
Kakšno je Koroško podeželje?

Med udeleženci je bila izvedena tudi anketa o podeželju. Na podlagi odgovorov v anketi Mentimeter se koroško podeželje kaže kot območje z izrazitimi naravnimi danostmi, mirom, tradicijo in močnim lokalnim značajem. Med največjimi prednostmi so sodelujoči izpostavili predvsem naravo, prijaznost domačinov, možnosti za rekreacijo, povezanost, avtentičnost okolja, tradicijo ter vztrajnost ljudi. Kakovost življenja pomembno zaznamujejo tudi odmaknjenost, relief in prometna nedostopnost, zato so še posebej pomembni urejena in dobra infrastruktura, skrb za ljudi ter dostopnost različnih storitev. Koroško podeželje ima tako po mnenju sodelujočih velik razvojni potencial, ki pa ponekod še ni izkoriščen.

Z dvema besedama opišite: **Kaj je največja prednost podeželja v vašem območju?**

Z eno besedo opišite: **Kaj najbolj vpliva na kakovost življenja na podeželju v vašem območju?**

Mnenje o programu LEADER/CLLD

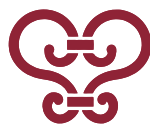
Na podlagi odgovorov v anketi je mehanizem LEADER/CLLD med udeleženci prepoznan predvsem kot pomemben vir evropskih sredstev in orodje za razvoj podeželja, vendar njegova vloga ni razumljena zgolj finančno. Sodelujoči so poudarili pomen povezovanja lokalnih deležnikov, podpore lokalnim pobudam, sodelovanja in razvojnih priložnosti, pri čemer naj bo razvoj ljudem in prilagojen potrebam lokalnega okolja. Po mnenju sodelujočih je pomembna naloga lokalnih akcijskih skupin pomoč pri uresničevanju lokalnih idej in vključevanju različnih deležnikov ter krepitevi lokalne identitete in znanja. Za še večjo učinkovitost mehanizma si želijo predvsem več neposrednega stika s prebivalci, več srečanj, delavnic in predstavitev uspešnih projektov ter širše vključevanje prebivalstva v razprave o razvoju podeželja. Odgovori tako kažejo, da je LEADER/CLLD prepoznan kot zmes finančne podpore, povezovanja in vključevanja lokalne skupnosti v razvojne procese.

*»Ozaveščevalna
kampanja o
pomenu skupnih
razvojnih izzivov...«*

*»Kakovosten in
vzdržen turizem
na podeželju, ki
temelji na lokalnih
vrednotah, varovanju
narave in vključenosti
skupnosti.«*

**DRUŠTVO ZA RAZVOJ
SLOVENSKEGA PODEŽELJA**

Društvo za razvoj slovenskega podeželja

info@drustvo-podezelje.si

Dol pri Ljubljani 18, 1262 Dol pri Ljubljani, Slovenija

LAS Kozjak-Pohorje

RRA Koroška d.o.o.

info@rra-koroska.si

LAS Mežiške doline

A.L.P. Peca d.o.o.

info@las-md.si

LAS Mislinjske in Dravske Doline 2027

MO Slovenj Gradec

info@lasbdd.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO**

